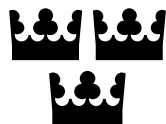

3

Den makroekonomiska utvecklingen

3 Den makroekonomiska utvecklingen

Sammanfattning

- BNP-tillväxten i omvärlden var måttlig 2015. I många framväxande ekonomier bromsade tillväxten in. En ökad osäkerhet om den framtida utvecklingen har under inledningen av 2016 bidragit till att skapa osäkerhet på de finansiella marknaderna. Tillväxten i omvärlden bedöms återigen ta fart 2017.
- Svensk ekonomi återhämtar sig i snabb takt från en lång period med lågt resursutnyttjande. BNP-tillväxten var hög 2015 och bedöms bli hög även 2016. Den offentliga konsumtionen förväntas lämna ett stort bidrag till tillväxten 2016. I takt med att resursutnyttjandet stiger bedöms BNP-tillväxten sakta in något 2017.
- Arbetslösheten minskade till 7,4 procent 2015. Till följd av hög efterfrågetillväxt väntas arbetslösheten fortsätta att minska till 6,3 procent 2017.
- Inflationen har varit låg en längre tid. Ett högre resursutnyttjande medför ett större utrymme för företagen att höja sina priser, vilket bidrar till att inflationen stiger.
- Osäkerheten om den makroekonomiska utvecklingen är stor. Det finns påtagliga risker för att utvecklingen blir svagare än i prognosen, t.ex. om tillväxten i euroområdet bromsar in. Den ekonomiska utvecklingen kan även bli starkare, t.ex. om företag och hushåll i omvärlden blir mer optimistiska om framtiden än vad som har antagits.

- En ytterligare källa till osäkerhet är Migrationsverkets prognos över antalet asylsökande. Detta antal beror på mycket svåröversägliga faktorer och kan bli större eller mindre än vad som har antagits.
-

I detta avsnitt redovisas prognosen för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden t.o.m. 2020. Information som fanns tillgänglig den 7 mars 2016 har beaktats.

Prognosen är baserad på de regler som nu gäller och på de åtgärder som regeringen föreslår och aviserar i denna proposition och i propositionen Vårändringsbudget för 2016. För att belysa den osäkerhet som omgärdar prognosen redovisas två alternativa scenarier för den ekonomiska utvecklingen. Osäkerheten ökar dessutom i takt med prognoshorisontens längd. Därför har tyngdpunkten i framställningen lagts på prognosen för 2016 och 2017. Utvecklingen 2018–2020 redovisas i ett separat delavsnitt.

I avsnittet redovisas några av de risker som finns i prognosen och jämförelser med andra bedömares prognoser. I avsnittet finns även en beskrivning av hur prognosen har reviderats jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2016 och en utvärdering av regeringens prognoser för BNP-tillväxten 2015.

I bilaga 1 redovisas prognosens siffermässiga innehåll i detalj.

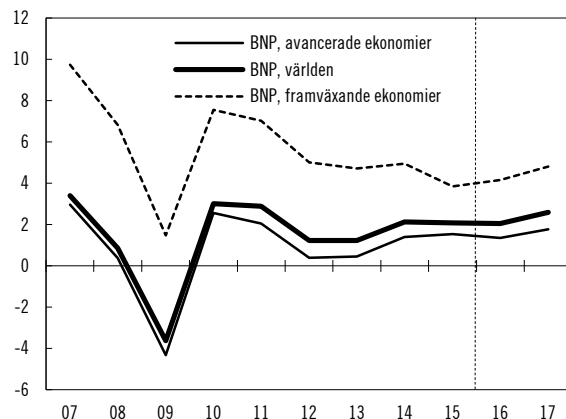
3.1 Utvecklingen i omvärlden 2016 och 2017

Tillfällig avmattning i konjunkturåterhämtningen

Tillväxten i omvärlden var måttlig 2015. I de framväxande ekonomierna bromsade tillväxten in markant och var den lägsta sedan 2009. I de avancerade ekonomierna var tillväxten däremot oförändrad 2015 jämfört med 2014 (se diagram 3.1).⁷

Diagram 3.1 BNP-tillväxten i världen

Årlig procentuell förändring

Anm.: BNP-tillväxt viktad med svenska handelsvikter för de länder som ingår i växelkursindex, KIX.

Källor: Macrobond, Konjunkturinstitutet och egna beräkningar.

Goda förutsättningar för tillväxt i avancerade ekonomier

Inledningen av 2016 har kännetecknats av finansiell oro, med stora rörelser på världens börser. En ovisshet om stabiliteten i den kinesiska tillväxten, och en svagare ekonomisk utveckling i många råvaruberoende ekonomier, har bidragit till att skapa osäkerhet på de finansiella marknaderna. Även tecken på en försvagning av den ekonomiska utvecklingen i många avancerade ekonomier har bidragit till oron. Än så länge är det dock främst indikatorer på företagens och hushållens tillförsikt som har

försämrats. I exempelvis USA har arbetsmarknaden fortsatt att utvecklas positivt med stigande sysselsättning och gradvis stigande inflation. Återhämtningen i den amerikanska ekonomin bedöms fortsätta 2016 och 2017. I euroområdet, Sveriges viktigaste exportmarknad, förväntas en starkare investeringsutveckling, understödd av en fortsatt expansiv penningpolitik och en mindre åtstramande finanspolitik. Tillsammans med låga energi- och råvarupriser bidrar detta till en starkare återhämtning i euroområdet 2017. Tillväxttakten i euroområdet förväntas dock vara fortsatt relativt låg, även om återhämtningen sker i fler länder och omfattar fler sektorer än tidigare. Arbetslösheten förväntas bli fortsatt hög och inflationen låg.

Sammantaget bedöms tillväxten i omvärlden återigen ta fart 2017 (se tabell 3.1). Den högre tillväxten bidrar till en starkare utveckling av den internationella handeln.

Utmaningar för framväxande ekonomier

Den politiska ledningen i Kina har uttalat ett mål om att den ekonomiska tillväxten i högre grad ska drivas av konsumtion, från att tidigare ha dominerats av export och investeringar. Denna omställning innebär att BNP-tillväxten i Kina saktar in och att Kinas efterfrågan på importvaror inte ökar lika snabbt som tidigare. Inbromsningen i Kina har därför påverkat prisutvecklingen på råvaror. Priserna på flera viktiga råvaror har sjunkit med 40–70 procent jämfört med sommaren 2014. Utöver en svagare efterfrågeutveckling har priset på många råvaror också påverkats av en kraftig ökning av utbudet de senaste åren. De lägre råvarupriserna har drastiskt minskat exportintäkterna för många råvaruproducerande länder. I Brasilien och Ryssland har de lägre exportintäkterna bidragit till att BNP fallit kraftigt 2015.

Råvarupriserna bedöms ha stabiliserats och förväntas stiga något framöver. Sammantaget tilltar tillväxten i de framväxande ekonomierna 2017.

⁷Med avancerade ekonomier avses de som ingår i Internationella valutafondens definition av Advanced Economies (se World Economic Outlook October 2015, Statistical Appendix, Table A). De länder som inte definieras som Advanced Economies betecknas som Emerging Markets and Developing Countries. I det följande används termen framväxande ekonomier som en översättning av detta begrepp.

Tabell 3.1 Prognoser för omvärlden

Utfall t.o.m. 2015, prognos för 2016 och 2017

Procentuell förändring om inte annat anges

	Genomsnitt ¹ 1993-2015	2015	2016	2017
BNP				
Euroområdet ²	1,4	1,5	1,3	1,7
Tyskland	1,4	1,4	1,4	1,7
Frankrike	1,6	1,1	1,2	1,5
Finland	2,3	0,4	0,5	1,1
Norge ³	2,9	1,1	0,9	1,8
Storbritannien	2,2	2,2	2,0	2,2
USA	2,5	2,4	2,0	2,4
Kina	9,6	6,8	6,4	6,3
Ryssland ⁴	3,1	-3,1	-1,3	1,0
Världen PPP-vägd ⁵	3,7	3,1	3,0	3,2
Världen KIX-vägd ⁶	1,7	2,1	2,1	2,6
Svensk exportmarknad ⁷	5,4	1,2	3,0	4,8
Inflation				
Euroområdet ⁸	1,8	0,0	0,5	1,4
USA ⁹	2,3	0,1	1,7	2,3
Finansiella variabler				
Refiräntan ¹⁰	2,1	0,1	0,1	0,1
Fed funds ¹¹	2,8	0,3	0,6	1,4
Oljepris ¹²	51	52	52	44

¹ I avsnittets tabeller redovisas genomsnittliga värden för 1993–2015, om inte annat anges. Perioden är vald utifrån tillgängligheten i data för de svenska nationalräkenskaperna.

² Genomsnittet är beräknat för 1995–2015.

³ BNP för Norges fastland, dvs. inhemsk produktion exklusive utvinning av råolja och naturgas, rörtransport och utrikes sjöfart.

⁴ Genomsnittet är beräknat för 2003–2015.

⁵ BNP-prognoser sammanviktade med köpkraftsjusterade BNP-vikter enligt IMF.

⁶ BNP-prognoser sammanviktade med KIX-vikter, ett mått på svensk utrikeshandel med olika länder. Genomsnittet är beräknat för 2004–2015.

⁷ Den samlade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

⁸ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁹ Konsumentprisindex (KPI).

¹⁰ Europeiska centralbankens styrränta i procent, årsgenomsnitt. Genomsnittet är beräknat för 1999–2015.

¹¹ USA:s centralbanks styrränta i procent, årsgenomsnitt.

¹² Brent, USD per fat.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

Svag utveckling i grannländerna

Norsk tillväxt drivs till stor del av investeringar i oljesektorn. På grund av det låga oljepriset väntas investeringarna minska väsentligt, vilket dämpar den ekonomiska utvecklingen. Men oljeprisfallet har även bidragit till att den norska kronan tappat i värde, vilket gynnar andra exportsektorer. Samtidigt innebär försvagningen av valutan att inflationstakten stigit snabbt. Det har i sin tur dämpat den inhemska konsumtionen. BNP för det norska fastlandet steg enbart med 1,1 procent 2015, vilket var den

lägsta tillväxttakten sedan 2009. BNP-tillväxten bedöms stiga fr.o.m. 2017.

Utvecklingen i Finland är fortfarande mycket svag och BNP är inte högre än 2006. Efter tre år med negativ tillväxt steg BNP med 0,4 procent 2015. Finsk ekonomi är i hög grad exponerad mot Ryssland, där BNP minskat kraftigt. Arbetsmarknadens parter förhandlar för närvarande för att förbättra konkurrenskraften och finanspolitiken stramas åt. Den konkurrensutsatta delen av ekonomin stötts dock av Europeiska centralbankens stimulanspolitik, som inneburit en svagare valuta. Tillväxten i finsk ekonomi väntas sammantaget stiga något 2016 och 2017.

Inflationen ökar i omvärlden

Prisutvecklingen i stora delar av omvärlden är svag och i flera länder ligger inflationen nära noll. I de avancerade ekonomierna har lägre energipriser pressat ned inflationen för 2015, medan inflationen i de framväxande ekonomierna har stigit som en följd av kraftigt försvagade växelkurser i många länder. En uppgång i inflationstakten väntas i de avancerade ekonomierna 2016, då fallande råvarupriser inte längre dämpar prisutvecklingen. På längre sikt bedöms inflationen i många avancerade ekonomier endast långsamt närma sig centralbankernas inflationsmål, eftersom löneutvecklingen förväntas bli fortsatt svag. I USA ligger dock för närvarande den underliggande inflationen nära inflationsmålet. Utvecklingen på arbetsmarknaden, med en stark sysselsättningsutveckling och en högre löneökningstakt, bidrog till att den amerikanska centralbanken höjde styrräntan 2015. Den fortsatta återhämtningen i den amerikanska ekonomin medverkar till att fler styrräntehöjningar är att vänta 2016 och 2017.

3.2 Utvecklingen i Sverige 2016 och 2017

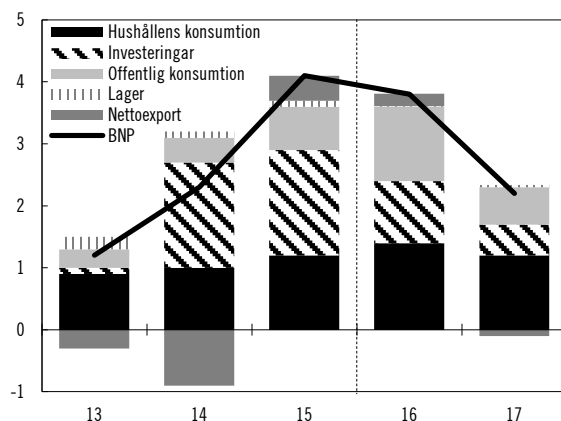
Hög BNP-tillväxt framöver

Svensk ekonomi utvecklades mycket starkt 2015. BNP ökade med drygt 4 procent, vilket var betydligt högre än den genomsnittliga tillväxten sedan 1993 (se tabell 3.2). Tillväxten drevs av en stark investeringsutveckling, främst inom bostadssektorn, en stabil utveckling av hushållens konsumtion samt en snabbt ökande offentlig konsumtion och export (se diagram 3.2).

En fortsatt stark inhemsk efterfrågeutveckling bidrar till att BNP-tillväxten blir fortsatt hög 2016. I takt med att resursutnyttjandet stiger bedöms BNP-tillväxten sakta in något 2017 (se tabell 3.2).

Diagram 3.2 BNP-tillväxt och bidrag till tillväxt

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm.: Procentuell förändring för BNP, procentenheter för övriga delar.
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Högre exporttillväxt

Handeln med omvärlden bidrog positivt till BNP-tillväxten under 2015, till skillnad från de tidigare två årens negativa bidrag (se diagram 3.2). Tjänsteexporten uppvisade 2015 den starkaste tillväxten sedan åren kring millennieskiftet. Även tillväxten i varuexporten tilltog, till stor del driven av export av motorfordon och läkemedel. Importen har också växt, men inte lika snabbt som exporten. Sveriges höga exporttillväxt 2015 ägde rum samtidigt som världshandeln tydligt mattades av och Sveriges handelspartners totala import var låg. Sverige ser därmed ut att ha tagit marknadsandelar 2015, efter en tid av svag exportutveckling.

Förtroendeindikatorer för tillverkningsindustrin i Sverige tyder på en fortsatt hög

exporttillväxt 2016, även om förtroendet minskat något i början på året. I takt med att Sveriges export återgår till att utvecklas i linje med svensk exportmarknad (se tabell 3.1) väntas exporttillväxten dämpas. En hög konsumtions-tillväxt och höga investeringsnivåer 2016 gör att importen väntas öka i en hög takt, för att sedan sakta in 2017. Sammantaget medför det att nettobidraget av utrikeshandeln till BNP blir lägre framöver (se diagram 3.2).

Tabell 3.2 BNP

Utfall t.o.m. 2015, prognos för 2016 och 2017
Procentuell förändring om inte annat anges

	Mdkr 2014, om inte annat anges	Genomsnitt 1993-2015	2015	2016	2017
Hushållens konsumtion	1 812	2,3	2,6	3,0	2,7
Offentlig konsumtion	1 031	0,9	2,5	4,6	2,1
Fasta bruttoinvesteringar	922	3,9	7,3	3,9	2,3
Lagerinvesteringar ¹	10	0,0	0,1	0,0	0,0
Export	1 744	5,4	5,9	5,9	3,7
Import	1 600	5,1	5,4	5,9	4,2
Nettoexport ¹	143	0,5	0,4	0,2	-0,1
BNP	3 918	2,6	4,1	3,8	2,2
BNP, kalenderkorregerad		2,6	3,8	3,5	2,5
BNP per capita ²	404	2,0	3,0	2,6	0,8
Potentiell BNP, kalenderkorregerad ³	4 010	2,3	2,7	2,4	2,2
BNP-gap ⁴		-2,4	-0,9	0,2	0,5

Anm.: Fasta priser, referensår 2014.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

² BNP per person i totala befolkningen, tusen kronor.

³ Till marknadspris. Potentiell BNP är den nivå på produktionen som skulle uppnås vid normalt resursutnyttjande av de tillgängliga produktionsfaktorerna arbete och kapital.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Stabil ökning av hushållens konsumtion

Hushållens konsumtion är en viktig drivkraft för efterfrågan i svensk ekonomi. Konsumtions-tillväxten steg 2015. Det var främst inköp av sällanköpsvaror och bilar som ökade i en snabbare takt.

Flera faktorer tyder på en fortsatt hög konsumtionstillväxt. Enligt Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet är hushållen fortfarande mycket optimistiska om sin egen ekonomi. Därutöver gynnas utvecklingen av låga räntor, ett i utgångsläget högt hushållssparande och höga reallöneökningar samt av att arbetslösheten minskar.

Sammantaget väntas en fortsatt stabil ökning av hushållens konsumtion ge ett relativt stort bidrag till BNP-tillväxten 2016 och 2017.

Mycket stark offentlig konsumtionstillväxt

Den offentliga konsumtionstillväxten uppgick till 2,5 procent 2015, vilket var den högsta tillväxttakten sedan 1998. Både statlig och kommunal konsumtion ökade, framför allt under slutet av året och mycket till följd av det ökade asylmottagandet. Den offentliga konsumtionen lämnade ett relativt stort bidrag till BNP-tillväxten 2015 (se diagram 3.2).

Främst till följd av asylmottagandet väntas den offentliga konsumtionen växa i en hög takt 2016 och 2017. Behovet av kommunala välfärds-tjänster ökar också på grund av stora demografiska förändringar, med fler barn och äldre i befolkningen och en större befolkning. Dessutom bidrar regeringens satsningar inom vård, skola och omsorg till konsumtionstillväxten under de närmaste åren. Utvecklingen av kommunsektorns inkomster, både statsbidrag och skatter, blir dock svagare 2017 än 2016. Sammantaget innebär detta att den offentliga konsumtionen väntas öka mycket starkt 2016, men att ökningstakten dämpas 2017.

Stora investeringar i bostäder och offentlig sektor

De fasta bruttoinvesteringarna⁸ växte i en mycket hög takt både 2014 och 2015. Det var framför allt investeringarna inom tjänstesektorn som ökade, vilket delvis förklaras av en stark ökning av bostadsinvesteringarna. År 2015 bidrog även de varuproducerande sektorerna till tillväxten i större utsträckning än tidigare år.

Efter två starka år bedöms investeringsbehovet inte längre vara lika stort inom näringslivet, vilket medför en lägre investerings-tillväxt framöver. Indikatorer över bostadsbyggandet tyder i kombination med en stor efterfrågan på bostäder på en fortsatt hög tillväxt av bostadsinvesteringarna 2016. Ökningstakten väntas därefter avta till följd av att resurs-utnyttjandet inom byggsektorn blir ansträngt. De närmaste åren bedöms industrin kunna möta

omvärldens efterfrågan utan omfattande investeringsökningar.

De offentliga investeringarna bedöms växa i hög takt 2016 och 2017. I kommunsektorn finns ett stort behov av investeringar till följd av den demografiska utvecklingen och av att äldre infrastruktur behöver ersättas. Samtidigt ökar investeringarna i statlig transportinfrastruktur.

Sammantaget väntas de totala investeringarna växa i genomsnittlig takt 2016 och därefter något svagare.

Hög produktivitetstillväxt

Den starka BNP-tillväxten 2015 visade sig även i en stark tillväxt i näringslivets produktion. Produktionen inom både tjänste- och varusektorn växte i hög takt, men ökningen var snabbast i varuproduktionen. Eftersom varuproducenter har en relativt hög produktion per arbetad timme jämfört med tjänsteproducenter, bidrog det till en hög produktivitetstillväxt i näringslivet. Inte sedan 2010 har Sveriges produktivitetstillväxt i näringslivet varit så hög som den var 2015.

Produktionstillväxten bedöms bli hög även 2016 och mattas sedan av i takt med BNP-tillväxten 2017. I näringslivet bedöms produktivitetstillväxten minska framöver, då de varuproducerande branschernas bidrag till tillväxten minskar.

Stark utveckling på arbetsmarknaden

Sysselsättningen har ökat snabbt de senaste åren. Samtidigt har arbetskraften ökat lika snabbt, vilket medfört att arbetslösheten har legat kring 8 procent i flera år. Den snabba tillväxten i arbetskraften avtog 2015. Tillsammans med en fortsatt starkt växande sysselsättning har det inneburit att arbetslösheten minskat betydligt både för kvinnor och för män. Även långtids-arbetslösheten minskade 2015 (se avsnitt 9).

⁸ Fasta bruttoinvesteringar är materiella eller immateriella tillgångar som används i produktionsprocessen i minst ett år. Begreppet brutto syftar på att kapitalförslitningen inte är borträknad.

Tabell 3.3 Arbetsmarknad

Utfall t.o.m. 2015, prognos för 2016 och 2017
Procentuell förändring om inte annat anges

Nivå 2014, tusental om inte annat anges	Genomsnitt 1993-2015	2015	2016	2017	
BNP ¹	3 928	2,6	3,8	3,5	2,5
Produktivitet ²	453	1,9	2,6	1,7	0,7
Produktivitet i näringslivet ²	498	2,3	3,3	2,1	1,1
Arbetade timmar ³	7 677	0,8	1,0	1,9	1,7
Arbetade timmar i näringslivet ³	5 444	1,0	1,1	1,7	1,6
Medelarbetstid ⁴	1 621	0,1	-0,5	0,2	0,1
Befolkning	7 206	0,6	0,7	0,9	1,1
Sysselsatta	4 772	0,8	1,4	1,7	1,6
Kvinnor	2 270	0,7	1,6		
Män	2 503	0,9	1,1		
Sysselsättningsgrad ⁵	66,2	65,2	66,7	67,1	67,5
Kvinnor ^{5,6}	63,8	63,4	64,4		
Män ^{5,6}	68,6	68,5	68,8		
Potentiell sysselsättning ⁷	4 852	0,6	0,9	0,9	0,8
Sysselsättningsgap ⁸	-1,6	-2,2	-1,2	-0,5	0,3
Arbetskraft	5 183	0,7	0,8	1,0	1,1
Kvinnor	2 459	0,7	1,2		
Män	2 725	0,7	0,4		
Arbetskraftsdeltagande ⁵	71,9	70,9	72,0	72,1	72,1
Kvinnor ^{5,6}	69,1	68,2	69,5		
Män ^{5,6}	74,7	73,9	74,4		
Arbetslöshet ⁹	7,9	8,0	7,4	6,8	6,3
Kvinnor ⁹	7,7	7,7	7,2		
Män ⁹	8,2	8,3	7,5		
Programdeltagare ^{9,10}	3,7	3,3	3,7	3,9	3,8

Anm.: BNP, produktivitet, arbetade timmar och medelarbetstid avser kalenderkorrigerade data. Befolkning, sysselsatta, arbetskraft och arbetslöshet avser åldersgruppen 15-74 år enligt populationen i arbetskraftsundersökningarna (AKU). Statistik på BNP, produktivitet, arbetade timmar och medelarbetstid och potentiell sysselsättning finns inte att tillgå uppdelat på kön. Prognos fördelat på kvinnor och män görs inte.

¹ BNP till marknadspris, fasta priser. Nivå avser miljarder kronor.

² Produktivitet mäts som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme.

³ Enligt nationalräkenskaperna. Nivå avser miljoner timmar.

⁴ Avser arbetade timmar per år enligt nationalräkenskaperna dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt nationalräkenskaperna.

⁵ Procent av befolkningen 15-74 år i respektive grupp.

⁶ Genomsnittet är beräknat för 2001-2015.

⁷ Potentiell sysselsättning avser den nivå som skulle råda om arbetsmarknaden var i konjunkturell balans.

⁸ Sysselsättningsgapet visar skillnaden mellan faktisk och potentiell sysselsättning i procent av potentiell sysselsättning.

⁹ Procent av arbetskraften.

¹⁰ Personer i arbetsmarknadspolitiska program.

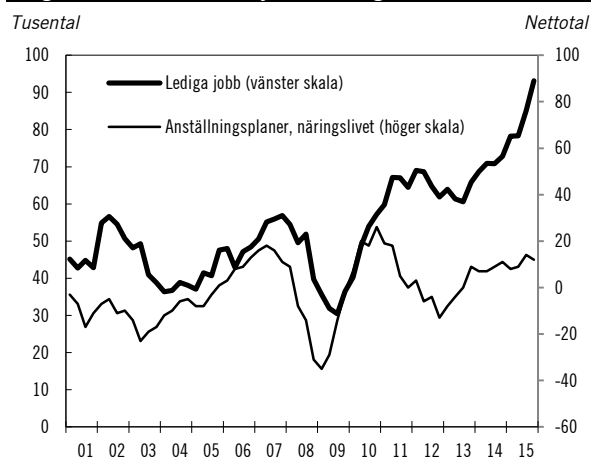
Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Sysselsättningen ökar starkast i kommunerna

Sysselsättningen ökade 2015 både i näringslivet och i den offentliga sektorn. I näringslivet var det tjänstebranscherna som främst stod för ökningen. Efterfrågeutvecklingen på arbetskraft har länge varit svag i den exportinriktade indu-

strin, där antalet sysselsatta 2015 var betydligt lägre än före finanskrisen. I byggbranschen ökade däremot sysselsättningen 2015.

Framåtblickande indikatorer på efterfrågan på arbetskraft, som bl.a. antalet lediga jobb och företagens anställningsplaner, tyder på en stark sysselsättningsstillväxt 2016 (se diagram 3.3). Detta tyder, tillsammans med en stigande efterfrågan i ekonomin, på att sysselsättningen kommer att utvecklas starkt 2016 och 2017. Sysselsättningsgraden, dvs. antalet sysselsatta som andel av befolkningen, förväntas därför fortsätta att stiga (se diagram 3.4 och tabell 3.3).

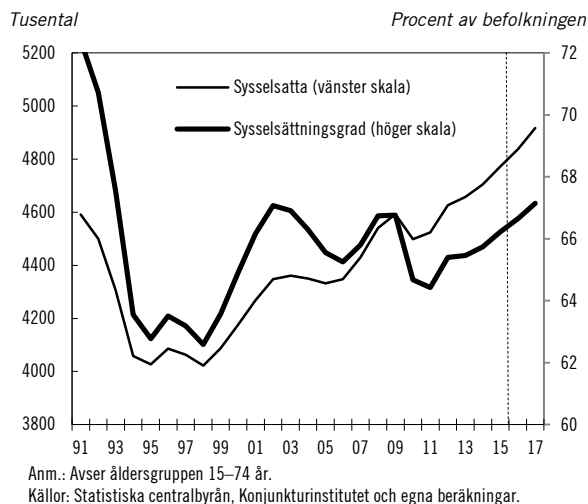
Diagram 3.3 Ett urval av sysselsättningsindikatorer

Anm.: Serierna är säsongrensade. Anställningsplanerna avser netttotal, vilket är skillnaden mellan andelen positiva och andelen negativa svar.

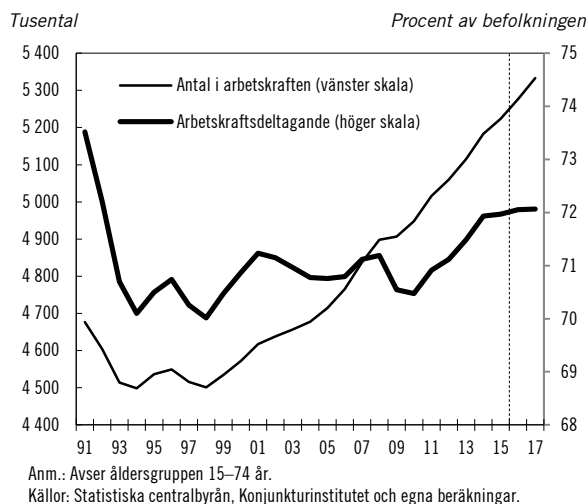
Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Sysselsättningen i kommunsektorn väntas lämna ett stort bidrag till ökningen av antalet sysselsatta under hela prognosperioden. Den kommunala konsumtionen bedöms öka snabbt, bl.a. till följd av det stora antalet asylsökande som bidrar till ett behov av fler anställda i kommunsektorn. Detta gör att sysselsättningen i kommunsektorn väntas öka med i snitt 2,3 procent per år 2016 och 2017. Det kan jämföras med den genomsnittliga utvecklingen 1993-2015 på -0,1 procent.

Även i näringslivets tjänstebranscher och i byggbranschen bedöms sysselsättningen stiga i god takt. I prognosen bedöms sysselsättningen inom industrin stiga något, men svagare än i övriga branscher 2016 och 2017. Därmed fortsätter trenden sedan 1990-talet med en minskad andel sysselsatta inom industrin.

Diagram 3.4 Sysselsatta och sysselsättningsgrad

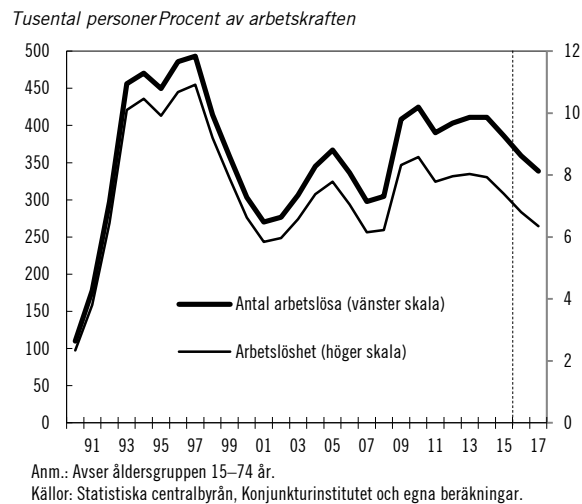
Arbetskraftsdeltagandet oförändrat 2016 och 2017
Arbetskraftsdeltagandet uppgick 2015 till 72 procent (se tabell 3.3). Det var väsentligt lägre bland kvinnor än bland män, även om kvinnors arbetskraftsdeltagande har stigit de senaste fem åren. Arbetskraften väntas fortsätta att öka 2016 och 2017. Eftersom befolkningen bedöms växa i ungefär samma takt väntas arbetskraftsdeltagandet i princip bli oförändrat fram till 2017 (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Arbetskraft och arbetskraftsdeltagande

Även om det finns en positiv trend i arbetskraftsdeltagandet bland äldre och nyanlända, innebär den förändrade befolkningsammansättningen de kommande åren att arbetskraftsdeltagandet totalt sett blir oförändrat. Detta beror bl.a. på att grupper med ett lägre genomsnittligt arbetskraftsdeltagande, som äldre och nyanlända, kommer att utgöra en allt större andel av den arbetsföra befolkningen.

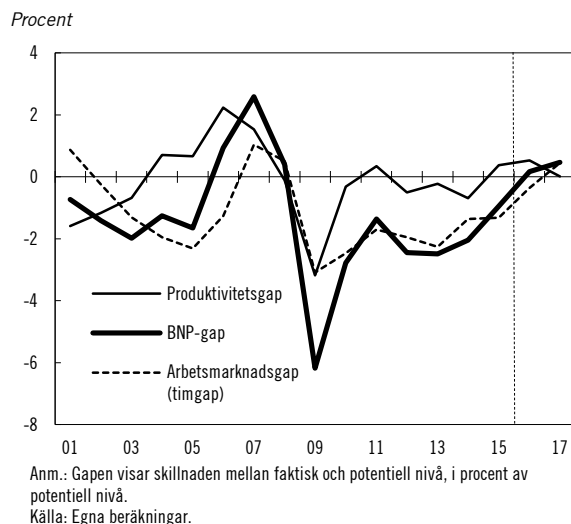
Arbetslösheten fortsätter att minska

År 2016 och 2017 bedöms arbetslösheten minska till följd av att sysselsättningen förväntas öka väsentligt snabbare än arbetskraften (se diagram 3.6). Arbetslösheten bedöms 2017 uppgå till 6,3 procent, vilket är något lägre än den bedömda nivån på jämviktsarbetslösheten.

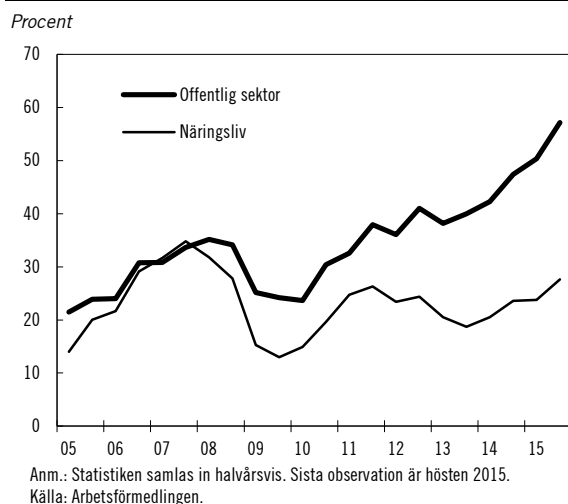
Diagram 3.6 Arbetslösa och arbetslöshet

Resursutnyttjandet stiger snabbt

Den starka BNP-tillväxten 2015 ledde till en snabb konjunkturuppgång i svensk ekonomi. Det s.k. BNP-gapet visar hur faktisk BNP avviker från den bedömda potentiella nivån och är ett mått på i vilken utsträckning resurserna i ekonomin används. Mätt med BNP-gapet fortsätter resursutnyttjandet att stiga 2016 och bedöms bli något positivt både 2016 och 2017 (se diagram 3.7). Även om arbetsmarknadsgapet, dvs. skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar i procent av potentiellt arbetade timmar, sluts 2017 fortsätter det att vara negativt 2016.

Diagram 3.7 Resursutnyttjande

Indikatorer visar att företagen har fått allt svårare att rekrytera personal. Enligt Arbetsförmedlingens statistik från hösten 2015 ökade bristen på arbetskraft både i näringslivet och i den offentliga sektorn (se diagram 3.8). I den offentliga sektorn var bristen särskilt påtaglig, i synnerhet inom yrken som kräver eftergymnasial utbildning, t.ex. bland lärare, läkare och sjuksköterskor. Mer än varannan arbetsgivare inom offentlig sektor uppgav att den hade svårt att rekrytera personal.

Diagram 3.8 Andel arbetsgivare med brist på arbetskraft

Konjunkturbarometern visar att bristtalen i näringslivet fortsatte att stiga även det fjärde kvartalet 2015. Sammantaget pekar arbetsmarknadsstatistiken på att resursutnyttjandet stiger på arbetsmarknaden. Det bedöms dock fortfarande finnas lediga resurser på arbetsmarknaden och resursutnyttjandet förväntas vara balanserat först 2017. Denna bedömning

baseras bl.a. på att den upplevda bristen på arbetskraft i näringslivet än så länge är lägre än 2007, då resursutnyttjandet på arbetsmarknaden senast bedöms ha varit balanserat. Dessutom har löneutvecklingen hittills varit dämpad. Utfallet från den pågående avtalsrörelsen blir en indikation på hur pass stramt resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är.

Produktivitetstillväxten i näringslivet var mycket stark 2015. Samtidigt tyder flera indikatorer på att företagen utnyttjar sina befintliga resurser, i form av t.ex. maskiner och personal, i högre utsträckning än normalt. Andelen företag i näringslivet som uppger att det är brist på efterfrågan är relativt låg och företagens anställningsplaner ligger sammantaget på en hög nivå. Resursutnyttjandet inom företagen i näringslivet som helhet bedöms ha varit något ansträngt 2015 och fortsätta att vara det 2016. Ett uttryck för detta är att produktivitetsgapet, som visar den faktiska produktivitetens avvikelse från den bedömda potentiella nivån, förväntas vara positivt (se diagram 3.7).

Stigande inflation och löner 2016 och 2017

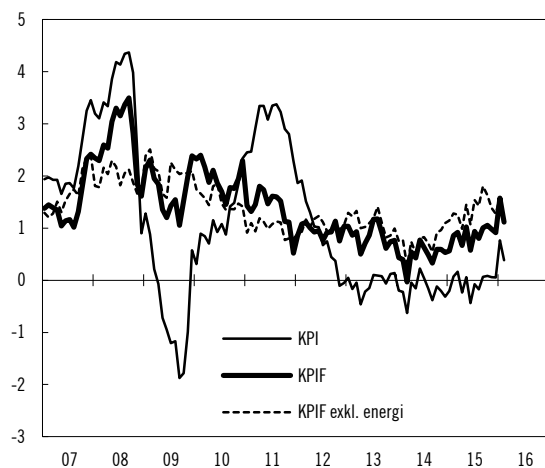
Inflationen har varit låg under en längre tid (se diagram 3.9), både mätt som förändring i konsumentprisindex (KPI) och i konsumentprisindex med fast ränta (KPIF). KPI har dämpats till följd av Riksbankens reporäntesänkningar. Dessutom bidrog en allmänt svag prisutveckling i omvärlden, i synnerhet fallande energipriser, till att tydligt hålla tillbaka inflationstakten 2015. Andra bidragande orsaker var det låga resursutnyttjandet och att förväntningar om inflationen i framtiden var på relativt låga nivåer. Den underliggande inflationstakten, mätt som KPIF exklusive energi, har dock uppvisat en stigande trend sedan början av 2014 (se diagram 3.9). Uppgången kan till stor del förklaras av högre priser på importerade varor och tjänster till följd av att kronan har försvagats sedan början av 2014, medan prisutvecklingen på inhemska tjänster har varit svag.

KPIF bedöms stiga 2016 och 2017 (se tabell 3.4). Ett högre resursutnyttjande förväntas öka företagens möjligheter att föra över sina kostnader till konsumenterna. Dessutom bidrar förändringar av skatter och avdrag till att höja inflationstakten 2016. Energipriserna bedöms

också ge ett mindre negativt bidrag till inflationen jämfört med 2015. Mot slutet av 2016 bidrar energipriserna i stället positivt till inflationsutvecklingen. Uppgången i inflationen motverkas dock något av en förväntad kronförstärkning.

Diagram 3.9 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring

Källa: Statistiska centralbyrån.

Löneökningstakten var dämpad 2015 enligt konjunkturlönestatistiken. Den starka återhämtningen på arbetsmarknaden väntas bidra till att lönerna ökar snabbare 2016 och 2017 (se tabell 3.4).

Även om inflationen bedöms ta fart 2017 bedöms ökningen av de nominella lönerna bidra till att reallönerna fortsätter att växa i en relativt hög takt. Reallönerna i hela ekonomin väntas öka med i genomsnitt 2 procent per år 2016 och 2017. Det är i linje med reallöneutvecklingen sedan införandet av industriavtalet.

Tabell 3.4 Inflation och löner

Utfall t.o.m. 2015, prognos för 2016 och 2017
Procentuell förändring om inte annat anges

	Genomsnitt 1993-2015	2015	2016	2017
Inflation				
KPI ¹	1,2	0,0	0,9	1,6
KPIF ^{1,2}	1,6	0,9	1,3	1,8
Timlön				
KL, hela ekonomin ^{1,3}	3,4	2,4	3,1	3,3
NR, hela ekonomin ⁴	3,4	3,3	3,2	3,3

Anm.: Timlön enligt konjunkturlönestatistiken är en prognos även för 2015. Det beror på att statistiken blir definitiv först efter 12 månader, bl.a. på grund av utbetalning av retroaktiva löner.

¹ Årsgenomsnitt.

² KPIF (KPI med fast bostadsränta) är ett av Riksbanken definierat mått på underliggande inflation. KPIF beräknas genom att den del av förändringen i hushållens räntekostnader för egnahem som beror på förändrade räntesatser hålls konstant.

³ Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.

⁴ Timlön enligt nationalräkenskaperna.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Låga räntor och svag krona

Riksbanken har sänkt reporäntan successivt de senaste åren. Räntan var 0 procent i december 2014 och sänktes till -0,5 procent i februari 2016. Riksbanken genomför också ett program för köp av statsobligationer. Åtgärderna har sammanlagt medfört att penningpolitiken blivit mycket expansiv. Reporäntan förväntas ligga kvar på en låg nivå 2016, för att sedan stiga något 2017 (se tabell 3.5).

Tabell 3.5 Räntor och växelkurser

Utfall t.o.m. 2015, prognos för 2016 och 2017
Procent och årsgenomsnitt om inte annat anges

	Genomsnitt 1993-2015	2015	2016	2017
Reporänta	3,3	-0,3	-0,5	-0,3
Statsobligationsränta, 10 år	4,7	0,7	1,1	2,1
Växelkurs, kronindex KIX ¹	113	113	110	109
SEK per EUR ²	9,1	9,4	9,3	9,3

¹ Index, oktober 1992=100.

² Kronor.

Källor: Riksbanken och egna beräkningar.

Räntan på svenska fem- och tioåriga statsobligationer har sedan december 2015 fallit något, delvis som ett resultat av den mer expansiva penningpolitiken. Den gradvisa återhämtningen i svensk ekonomi förväntas framöver att medföra långsamt stigande statsobligationsräntor.

Makroekonomisk statistik och centralbankernas agerande, både i Sverige och i omvärlden, bidrog 2015 och under inledningen

av 2016 till relativt stora rörelser i kronans växelkurs. Sänkningarna av reporäntan och statsobligationsköpen bedöms ha bidragit till en försvagning av kronan mot många valutor, medan en något högre inflation och BNP-tillväxt i Sverige än förväntat har haft en motverkande effekt. Kronan förväntas stärkas i långsam takt framöver. Till detta bidrar att Riksbanken har aviserat att den kan agera om en alltför stark kronförstärkning riskerar att bryta uppgången i inflationen.

3.3 Utvecklingen 2018–2020

I detta avsnitt, som behandlar den ekonomiska utvecklingen 2018–2020, antas att BNP-utvecklingen på längre sikt bestäms av utbudsfaktorer, såsom den potentiella produktiviteten och det potentiella antalet arbetade timmar i ekonomin. Det antas också att inga nya tillfälliga ekonomiska störningar påverkar ekonomin, utöver de som redan är kända. Vidare antas att inga regeländringar görs som påverkar de offentliga utgifterna och inkomsterna, utöver de åtgärder som föreslås och aviserar i denna proposition och i propositionen Vårändringsbudget för 2016.

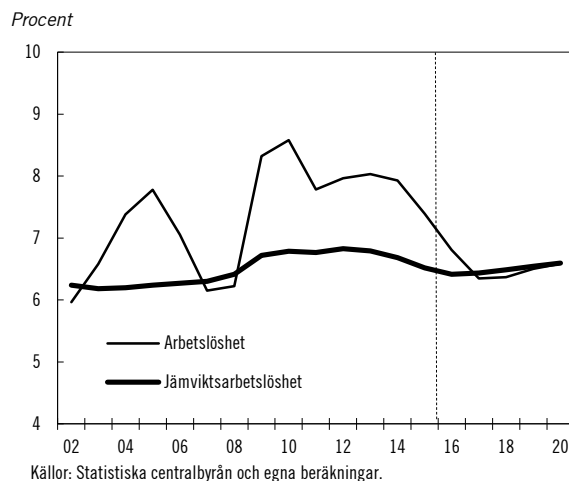
Mot bakgrund av regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020, som innebär att antalet kvinnor och män som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka, avser regeringen att presentera ytterligare åtgärder för att minska arbetslösheten.

God tillväxt

Sammantaget väntas potentiell BNP växa relativt snabbt 2018–2020 (se bilaga 1). Det beror främst på en snabb befolkningstillväxt, som höjer det potentiella antalet arbetade timmar genom att arbetskraftsutbudet ökar.⁹ Jämviktsarbetslösheten bedöms vara i stort sett oförändrad 2015–2020 (se diagram 3.10). Det beror på flera motverkande faktorer. Det kommer in många

nyanlända på arbetsmarknaden som i högre utsträckning än andra är arbetslösa, vilket höjer jämviktsarbetslösheten de närmaste åren. Samtidigt avtar effekter av den utdragna lågkonjunkturen, s.k. persistenseffekter, som inneburit förhöjd långtidsarbetslöshet och därmed förlorat humankapital. Tillsammans med de av regeringen hittills föreslagna och genomförda reformer bidrar det till att sänka jämviktsarbetslösheten.

Diagram 3.10 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Den potentiella produktivitetstillväxten i näringslivet har varit förhållandevis långsam under många år, delvis som en följd av den utdragna lågkonjunkturen. I takt med stigande efterfrågan, som gynnar produktivitetshöjande investeringar, bedöms tillväxten i näringslivets potentiella produktivitet successivt öka. Sammansättningseffekter från en större offentlig sektor gör emellertid att den potentiella produktiviteten i ekonomin som helhet växer långsammare 2016–2020 än vad den har gjort historiskt.

Hur potentiell BNP beräknas är beskrivet i promemorian Metod för beräkning av potentiella variabler som publicerats på regeringens hemsida, www.regeringen.se.

Regionala skillnader i BNP-tillväxten präglar omvärldsutvecklingen

BNP-tillväxten i omvärlden 2018–2020 kännetecknas av regionala skillnader. I euroområdet bedöms BNP-tillväxten bli jämförelsevis låg, i genomsnitt 1,5 procent per år. En faktor som bidrar till att euroområdets tillväxt bedöms bli låg är en fortsatt anpassning av skuldsättningen

⁹ Denna bedömning bygger på en uppdatering av befolkningsprognosen från maj 2015 som genomförts av Statistiska centralbyrån i februari 2016 och som beaktar Migrationsverkets prognos från februari 2016.

bland hushåll och i offentliga sektorer i flera euroländer. BNP-tillväxten i USA bedöms avta något 2018–2020, men bli klart högre än i euroområdet under hela perioden (se tabell 3.6).

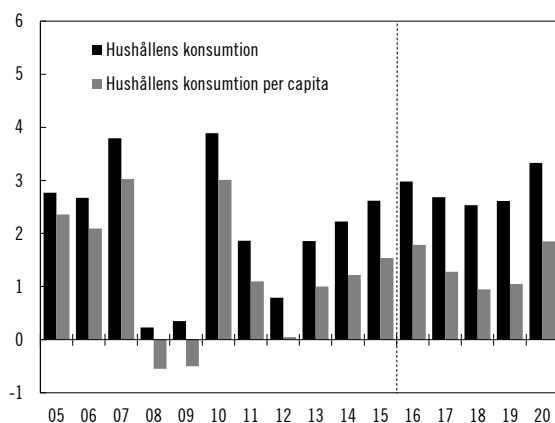
Bland de framväxande ekonomierna förväntas den kinesiska BNP-tillväxten, som mattats av de senaste åren, stabiliseras på drygt 6 procent. Sveriges huvudsakliga handelspartners tillväxt bedöms uppgå till knappt 3 procent per år 2018–2020. Den svenska exporttillväxten väntas bli stark 2016 för att sedan mattas av de kommande åren. I slutet av prognosperioden bedöms den åter öka, men trots detta bli lägre än genomsnittet 1993–2015.

Högt resursutnyttjande i svensk ekonomi

Resursutnyttjandet, mätt med BNP-gapet, bedöms bli något ansträngt 2016–2018 (se tabell 3.6). BNP-tillväxten blir hög 2016, men bedöms därefter bromsa in. De följande tre åren växer BNP med i genomsnitt 2 procent per år. En bidragande faktor till detta är att den offentliga konsumtionen bedöms växa betydligt långsammare dessa år än tidigare. Hushållens konsumtion väntas däremot växa i hög takt. Denna utveckling möjliggörs av en i utgångsläget hög sparkvot och av att de disponibla inkomsterna växer i jämförelsevis snabb takt. Samtidigt växer befolkningen snabbt och tillväxten i hushållens konsumtion per capita blir därför inte lika hög (se diagram 3.11).

Diagram 3.11 Hushållens konsumtion och hushållens konsumtion per capita

Procentuell förändring

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bidraget till BNP-tillväxten från nettoexporten väntas bli något positivt 2019 och 2020 när exporttillväxten ökar. Ekonomin återgår till

konjunkturrell balans 2019 och därefter växer BNP i linje med den potentiella BNP-tillväxten. Eftersom potentiell BNP bedöms växa i snabb takt blir BNP-tillväxten betydligt högre 2020 jämfört med de föregående åren.

Något högre arbetslöshet 2018–2020

Den snabba konjunkturuppgången bedöms leda till att företagen utnyttjar resurser i form av personal och maskiner i något högre utsträckning än normalt 2016. Året därpå väntas dock resursutnyttjandet inom företagen återgå till normala nivåer. Det medför att företagens behov av personal fortsätter att stiga snabbt och att sysselsättningen växer i hög takt 2017, trots att BNP-tillväxten mattas av. Ökningen i sysselsättningen överskrider ökningen i arbetskraften och arbetslösheten fortsätter därför minska under denna period. Sysselsättnings-tillväxten väntas bromsa in 2018 till följd av det något ansträngda resursutnyttjandet i ekonomin, vilket bidrar till en högre arbetslöshet. Från och med 2018 väntas också förhållandevis många nyanlända träda in på arbetsmarknaden. Det tar tid för nyanlända att bli sysselsatta, vilket leder till att arbetslösheten blir högre. Sammantaget bedöms arbetslösheten stiga svagt 2018–2020 (se diagram 3.10), givet hittills föreslagna och genomförda reformer.

Sysselsättningsstillväxten 2018–2020 bedöms sammantaget bli i linje med genomsnittet för 1993–2015. Befolkningen i åldern 15–74 år ökar dock mer än sysselsättningen under samma period. Det får till följd att sysselsättningsgraden, andelen sysselsatta i befolkningen i åldern 15–74 år, minskar något.

Inflationen når 2 procent 2018

Ett högre resursutnyttjande ger större möjligheter för företagen att höja sina priser, vilket bidrar till en högre inflation. Kronan bedöms dock förstärkas något, vilket kan dämpa ökningstakten i importpriserna. Sammantaget bedöms KPIF nå 2 procent 2018 och därefter stabiliseras på den nivån.

Riksbanken antas höja reporäntan gradvis, med början 2017. Fortsatt låga styrräntor i omvärlden antas dock resultera i att reporäntan

höjs i långsam takt. I slutet av prognosperioden bedöms reporäntan uppgå till drygt 2,5 procent.

Tabell 3.6 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020
BNP	3,8	2,2	1,8	2,1	2,9
BNP, kalenderkorrigerad	3,5	2,5	2,0	2,2	2,7
Hushållens konsumtion	3,0	2,7	2,5	2,6	3,3
Offentlig konsumtion	4,6	2,1	0,7	-0,2	-0,2
Fasta bruttoinvesteringar	3,9	2,3	2,5	3,4	4,8
Lagerinvesteringar ¹	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	5,9	3,7	3,6	4,0	4,6
Import	5,9	4,2	4,2	4,0	4,4
Nettoexport ¹	0,2	-0,1	-0,1	0,2	0,2
Befolkning 15-74 år	0,9	1,1	1,2	1,1	0,9
Arbetade timmar ²	1,9	1,7	0,7	0,7	1,0
Produktivitet ^{2,3}	1,7	0,7	1,3	1,4	1,7
Sysselsatta ⁴	1,7	1,6	0,8	0,7	0,9
Arbetskraft ⁴	1,0	1,1	0,8	0,9	1,0
Arbetslöshet ⁵	6,8	6,3	6,4	6,5	6,6
Timplön ⁶	3,1	3,3	3,4	3,4	3,4
KPI ⁷	0,9	1,6	2,3	3,2	3,2
KPIF ⁷	1,3	1,8	2,0	2,1	2,0
Reporänta ⁷	-0,5	-0,3	0,5	1,6	2,6
Växelkurs, kronindex KIX ⁸	110	109	108	107	106
BNP-gap ⁹	0,2	0,5	0,3	0,0	0,0
Internationellt					
BNP, euroområdet	1,3	1,7	1,6	1,5	1,4
BNP, USA	2,0	2,4	2,4	2,2	2,2
BNP, Kina	6,4	6,3	6,2	6,1	6,1
BNP världen, KIX-vägd ¹⁰	2,1	2,6	2,7	2,7	2,8

Anm.: Försörjningsbalansen anges i fasta priser, referensår 2014. Prognosen baseras på hittills föreslagna och genomförda reformer.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

² Kalenderkorrigerat.

³ Mätt som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme.

⁴ 15-74 år.

⁵ Procent av arbetskraften, 15-74 år.

⁶ Mätt enligt konjunkturlönestatistiken.

⁷ Årsgenomsnitt.

⁸ Årsgenomsnitt. Index, oktober 1992 = 100.

⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

¹⁰ BNP-prognoser sammanviktade med KIX-vikter, ett mått på svensk utrikeshandel med olika länder.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken, Konjunkturinstitutet och egna beräkningar.

3.4 Risker och alternativa scenarier

Prognoser över den ekonomiska utvecklingen omgärdas av osäkerhet som ökar med prognoshorisontens längd. För att belysa denna osäkerhet redogörs i detta avsnitt för några av riskerna i prognosen.

Stor osäkerhet omgärdar prognosen

Migrationsverkets prognos över antalet asylsökande de kommande åren är mycket osäker. Hur många personer som söker asyl i Sverige beror både på utvecklingen i konfliktdrabbade områden och på beslut i såväl Sverige som på EU-nivå. Antalet asylsökande har betydelse för bedömningen av den makroekonomiska utvecklingen. Antalet asylsökande ökade snabbt 2015 och förväntas, enligt Migrationsverket, vara högt även de kommande åren. Det leder bl.a. till stora rekryteringsbehov i kommunsektorn, som redan har brist på personal. Huruvida kommunerna och landstingen i tillräcklig omfattning lyckas rekrytera personal kan påverka utvecklingen av den offentliga konsumtionen och arbetsmarknaden i prognosen (se vidare avsnitt 8.4).

Bedömningen av arbetslösheten i slutet av prognosperioden utgår från att ekonomin är i balans. Det betyder att arbetslösheten och jämviktsarbetslösheten är på samma nivå. Jämviktsarbetslösheten är svårbedömd, inte minst eftersom det är ett teoretiskt begrepp som inte går att observera med tillgänglig statistik. De reformer som regeringen hittills har genomfört bedöms sammantaget sänka jämviktsarbetslösheten. Att fler nyanlända blir en del av arbetskraften innebär samtidigt att jämviktsarbetslösheten ökar, eftersom personer med korta vistelsetider har en lägre sysselsättningsgrad. Osäkerheten kring storleken på reformeffekterna tillsammans med svårigheten att bedöma antalet asylsökande till Sverige de kommande åren gör därför att osäkerheten är särskilt stor när det gäller prognosen för hur arbetslösheten utvecklas till 2020.

Arbetslösheten kan således bli lägre eller högre än enligt den bedömning som gjorts i denna prognos. Regeringen följer utvecklingen noga och kommer att presentera ytterligare åtgärder för att minska arbetslösheten.

Andra risker som påverkar prognosen över den ekonomiska utvecklingen är hushållens skuldsättning och bostadspriserna, som befinner sig på höga nivåer i ett historiskt perspektiv. Om priserna på bostäder skulle falla snabbt finns risk för negativa konsekvenser för tillväxten och sysselsättningen.

Kronans utveckling är ytterligare en risk i prognosen. Vid kraftig finansiell turbulens finns

en betydande risk för stora rörelser i kronans växelkurs. Om marknaden, i ett sådant läge, bedömer svenska finansiella tillgångar som säkra, kan kronan förstärkas betydligt mer än vad som antas i prognosen. Det skulle påverka svensk konkurrenskraft negativt och därmed få negativa konsekvenser för tillväxten och sysselsättningen.

De internationella riskerna är betydande

Sverige är en liten, öppen ekonomi, vilket innebär att utvecklingen i omvärlden alltid är en viktig förutsättning för svensk tillväxt. I likhet med de senaste åren är riskerna för utvecklingen av den internationella ekonomin betydande, och de bedöms dessutom ha ökat under den senaste tiden. Sammantaget är riskbilden något mer negativ jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2016.

Utvecklingen i de framväxande ekonomierna är en betydande risk. Bland annat kan tillväxten i Kina bromsa in snabbare än väntat. Osäkerheten kring den kinesiska ekonomin har bidragit till kraftiga prisfall på råolja och andra råvaror. Flera framväxande ekonomier är beroende av exportinkomster från råvaruförsäljning och efterfrågan från Kina. En lång tid med låga priser kan därför innebära svag tillväxt i dessa länder. En svagare efterfrågan från Kina utgör dessutom en risk för avancerade ekonomier, eftersom efterfrågan i Kina är en viktig drivkraft för den globala tillväxten.

Första halvåret 2015 tilltog BNP-tillväxten i bl.a. USA, euroområdet och Storbritannien. Men sedan årsskiftet 2015/2016 har allt fler tecken på en avmattning i dessa ekonomier dykt upp. Framför allt syns det i en bred nedgång i förtroendeindikatorer för såväl tillverkningsindustrin som inhemska sektorer, inklusive konsumtion.

Även utvecklingen i våra grannländer, som har stor betydelse för efterfrågan på svensk export, riskerar att bli svagare än i prognosen. Finland kan drabbas hårdare av minskad efterfrågan från omvärlden och i Norge kan inbromsningen bli tydligare om oljesektorns nedgång sprids till övriga delar av ekonomin.

Den brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet den 23 juni 2016 utgör också en risk. Om det brittiska folket röstar för att lämna EU kan det leda till en längre period av finansiell oro medan en förhandling mellan EU och

Storbritannien pågår om vilken formell handelsrelation som ska ersätta den nuvarande. Inget land har ännu lämnat EU och konsekvenserna av ett sådant beslut är därmed svåra att förutse. Det råder stor osäkerhet kring de realekonomiska effekterna för bl.a. handelsrelationer och finansmarknader i ett sådant scenario.

Även den geopolitiska osäkerheten har ökat. Osäkerheten är kopplad till konflikter i Mellanöstern och Ukraina, med ett stort antal människor på flykt till Europa och hot om terrorism. Om den geopolitiska utvecklingen förvärras kan återhämtningen i världsekonomin hämmas, vilket påverkar en liten och öppen ekonomi som den svenska.

Den ekonomiska ojämlikheten i världen utgör också en risk som kan påverka den ekonomiska utvecklingen. I Sverige har den relativa fattigdomen ökat. Det finns forskning som visar ett samband mellan ekonomisk tillväxt och inkomstspridning. En större inkomstspridning har ett negativt samband med tillväxten på längre sikt.

Klimatförändringarna och klimatpolitiken kommer att påverka den globala ekonomin. Det finns risker kopplade till ett mer oförutsägbart väder och övergången till en mer fossilfri ekonomi kräver stora förändringar. Sveriges stora finansiella sektor är mindre exponerad mot fossiltunga sektorer än den finansiella sektorn i många andra länder. Sverige är dock ett exportberoende land som påverkas av omvärlden. Den svenska ekonomin och den finansiella sektorn kommer därför att påverkas av klimatrelaterade risker framöver. Finansinspektionen har nyligen presenterat en analysrapport gällande sådana risker.

En starkare utveckling är möjlig

Sedan budgetpropositionen för 2016 beslutades har utvecklingen i svensk ekonomi varit överraskande stark. Det är möjligt att utvecklingen kan fortsätta att överraska positivt. Om den globala tillväxton visar sig vara överdriven, och tillväxten i den globala handeln tilltar snabbare, kan det innebära en starkare exporttillväxt. Vidare är konsumtionstillväxten i Sverige relativt återhållen jämfört med den starka utvecklingen av hushållens disponibla inkomst, vilket gör det möjligt för hushållen att konsumera mer.

Alternativa scenarier

Antalet asylsökande till Sverige de kommande åren har stor betydelse för den makroekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna. Utvecklingen påverkas bl.a. av att personer som varit kort tid i Sverige har en låg sysselsättningsgrad. Att de nyanländas kompetens och vilja att arbeta bättre tas tillvara och fler snabbare kan komma i arbete har stor betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden. Den ekonomiska politikens utformning har därför också stor betydelse för utfallet i form av sysselsättning och arbetslöshet.

Tabell 3.7 Antalet asylsökande, inskrivna och nya uppehållstillstånd

Tusental

	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i denna proposition					
Antal nya asylsökande	100	75	75	75	75
varav ensamkommande barn	18	14	14	14	14
Inskrivna hos					
Migrationsverket, årets slut	203	168	123	104	97
Nya uppehållstillstånd ¹	48	78	85	57	58
Fler asylsökande					
Antal nya asylsökande	140	105	105	105	105
varav ensamkommande barn	27	20	20	20	20
Inskrivna hos					
Migrationsverket, årets slut	244	239	219	200	187
Nya uppehållstillstånd ¹	48	76	91	84	95
Färre asylsökande					
Antal nya asylsökande	70	55	45	41	41
varav ensamkommande barn	12	9	6	6	6
Inskrivna hos					
Migrationsverket, årets slut	171	121	75	61	61
Nya uppehållstillstånd ¹	51	70	59	21	17

¹ Avser nya uppehållstillstånd från Migrationsverkets asylmottagning dvs. exklusive vidarebosättning och inresta anhöriga till f.d. asylsökande.
Källa: Migrationsverket.

I denna proposition baseras prognoserna på Migrationsverkets mellanscenario (se tabell 3.7). Samtidigt är Migrationsverkets bedömningar över antalet asylsökande till Sverige förknippade med betydande osäkerhet. Nedan beskrivs två alternativa scenarier för antalet asylsökande till Sverige, baserade på Migrationsverkets olika scenarier.

Fler asylsökande 2016–2020

Detta alternativscenariot beskriver effekterna av att antalet asylsökande följer Migrationsverkets högre scenario. I detta scenario antas att antalet

asylsökande 2016 uppgår till 140 000 och till 105 000 personer per år 2017–2020 (se tabell 3.7). Antalet ensamkommande barn antas öka till 27 000 personer 2016, för att sedan uppgå till 20 000 personer per år. Det stora inflödet av asylsökande innebär att antalet inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem ökar till 244 000 under 2016 och ligger kvar på 200 000 personer eller fler fram till 2019. Det innebär att antalet inskrivna är nästan 100 000 högre än i mellanscenariot 2018–2020.

Eftersom Migrationsverkets kapacitet att avgöra ärenden är begränsad, förändras inte antalet hanterade asylärenden nämnvärt på kort sikt. Från och med 2018 blir dock antalet beviljade uppehållstillstånd högre än i Migrationsverkets mellanscenario.

Ett ökat antal asylsökande påverkar konsumtionsutgifterna i staten och kommunsektorn. Migrationsverkets utgifter för främst boendeplatser ökar. I kommunerna blir behovet av bl.a. skola, socialtjänst och placeringar av ensamkommande barn större. Den offentliga konsumtionen växer i högre takt under hela perioden jämfört med prognosen i denna proposition. Det är särskilt tydligt 2017, då tillväxten i den offentliga konsumtionen blir knappt 1 procentenhet högre. En högre offentlig konsumtionstillväxt gör att BNP växer i snabbare takt de närmaste åren.

En högre BNP-tillväxt bidrar till lägre arbetslöshet 2016 och 2017. Fler asylsökande, och därmed fler som får uppehållstillstånd, innebär också fler personer i arbetskraften. Det innebär att sysselsättningen och antalet arbetade timmar blir högre på längre sikt. Därmed blir den svenska ekonomins potential, dvs. den produktion som kan uppnås när ekonomin är i ett balanserat konjunkturläge, något högre.

När fler personer som varit kort tid i Sverige blir en del av arbetskraften bidrar det till en högre arbetslöshet, eftersom det tar tid för dem att bli sysselsatta. I detta scenario blir antalet personer som får uppehållstillstånd högre först 2018–2020 jämfört med i Migrationsverkets mellanscenario. Eftersom det dessutom tar viss tid för nyanlända att komma in i arbetskraften påverkas inte arbetskraften eller arbetslösheten i någon större utsträckning under prognosperioden. Arbetslösheten bedöms bli 0,1 procentenhet högre 2020 jämfört med prognosen i denna proposition (se tabell 3.8).

Tabell 3.8 Makroekonomisk utveckling och finansiellt sparande

Årlig procentuell förändring om inte annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i denna proposition					
BNP ¹	3,5	2,5	2,0	2,2	2,7
Arbetslöshet ²	6,8	6,3	6,4	6,5	6,6
Finansiellt sparande ³	-0,4	-0,7	-0,4	0,1	0,7
Fler asylsökande					
BNP ¹	3,6	2,7	1,8	2,1	2,7
Arbetslöshet ²	6,7	6,2	6,4	6,5	6,7
Finansiellt sparande ³	-0,5	-0,9	-0,7	-0,4	0,2
Färre asylsökande					
BNP ¹	3,5	2,3	1,9	2,4	2,7
Arbetslöshet ²	6,8	6,5	6,5	6,4	6,3
Finansiellt sparande ³	-0,4	-0,6	-0,4	0,3	1,0

¹ Kalenderkorrigerade värden.² 15–74 år, i procent av arbetskraften.³ I offentlig sektor. Procent av BNP.

Källa: Egna beräkningar.

Ett större antal asylsökande 2016–2020 innebär att utgifterna för migration och integration blir högre. De statliga utgifterna för migration och integration bedöms 2016 bli 2 miljarder kronor högre jämfört med prognosen i denna proposition. Utgifterna ökar i takt med att antalet inskrivna i Migrationsverkets mottagnings-system stiger.

Den offentliga sektorns finansiella sparande försämras successivt med 0,2–0,5 procentenheter jämfört med prognosen. De högre utgifterna som följer av fler asylsökande vägs till viss del upp, dels av en större avräkning på biståndet, dels av att skatteintäkterna blir högre till följd av den högre ekonomiska aktiviteten.

Färre asylsökande 2016–2020

Detta alternativscenario beskriver effekterna av att antalet asylsökande följer Migrationsverkets lägre scenario. I scenariot antas att antalet asylsökande 2016 uppgår till 70 000 för att därefter gradvis minska till 41 000 per år (se tabell 3.7). Antalet barn antas också sjunka, till närmare 6 000 per år. Trots en markant minskning av antalet asylsökande kommer antalet inskrivna i Migrationsverkets mottagnings-system att vara stort 2016 på grund av det stora antalet asylsökande som anlände under 2015. Antalet inskrivna minskar dock snabbare i detta alternativscenario och ligger vid slutet av 2019 på 61 000 personer, vilket ska jämföras med

drygt 104 000 personer i Migrationsverkets mellanscenario.

Antalet beviljade uppehållstillstånd minskar även kraftigt. Sammantaget beviljas 218 000 nya uppehållstillstånd 2016–2020, vilket ska jämföras med 326 000 enligt Migrationsverkets mellanscenario. Färre asylsökande minskar Migrationsverkets utgifter för boendeplatser. I kommunerna minskar främst utgifterna för att ta emot ensamkommande asylsökande barn. Detta medför att tillväxten i den offentliga konsumtionen i genomsnitt blir ca 0,3 procentenheter lägre per år 2016–2020 jämfört med den makroekonomiska prognosen i denna proposition.

Färre asylsökande gör också att befolkningen växer i långsammare takt. Det innebär att arbetskraften och sysselsättningen på längre sikt blir lägre. Färre sysselsatta och därigenom färre arbetade timmar medför en något lägre potentiell BNP.

En lägre offentlig konsumtionstillväxt gör att BNP växer i långsammare takt de närmaste åren och arbetslösheten blir något högre 2017 och 2018 (se tabell 3.8). Det mindre antalet personer som får uppehållstillstånd medför att antalet nyanlända som träder in på arbetsmarknaden blir färre. Samtidigt är minskningen av antalet beviljade uppehållstillstånd i detta scenario större än motsvarande ökning i alternativscenario med fler asylsökande. Sammantaget medför det att det lägre antalet asylsökande får en tydlig effekt på arbetslösheten i slutet av prognosperioden. Arbetslösheten bedöms bli 0,3 procentenheter lägre 2020 jämfört med prognosen i denna proposition.

Till följd av att färre asylsökande antas komma till Sverige under perioden 2016–2020 blir utgifterna för migration och integration lägre. År 2016 bedöms utgifterna vara 2 miljarder kronor lägre än prognosen i denna proposition. I takt med att antalet inskrivna i Migrationsverkets mottagnings-system minskar sjunker utgifterna ytterligare.

De offentliga finanserna förstärks med som mest 0,4 procentenheter i detta alternativscenario jämfört med i prognosen. De lägre utgifter som följer av färre asylsökande motverkas av lägre skatteinkomster och en mindre avräkning på biståndet. Till följd av att avräkningen på biståndet beräknas variera kraftigt för olika år blir t.ex. skillnaden för det finansiella sparandet 2018 marginell, jämfört med prognosen i denna proposition.

3.5 Prognosrevideringar

Utvecklingen i svensk ekonomi bedöms sammantaget bli starkare jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2016. Sedan budgetpropositionen beslutades har nationalräkenskaperna för ytterligare tre kvartal publicerats.

Starkare BNP-tillväxt och sysselsättning

BNP-tillväxten bedöms bli väsentligt högre 2016 jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2016 (se tabell 3.9). Den främsta anledningen till detta är en väsentligt högre tillväxt i fasta bruttoinvesteringar och den offentliga konsumtionen. Investeringsutvecklingen har i utgångsläget blivit starkare än förväntat i samtliga av ekonomins branscher. Framför allt på kort sikt bidrar det stora antalet asylsökande till en snabbt stigande offentlig konsumtion.

Sysselsättningstillväxten har reviderats upp för prognosperioden 2016–2019 (se tabell 3.9). Det förklaras av att produktionen sammantaget bedöms bli högre än vad som förväntades i budgetpropositionen. Även arbetskraften växer starkare till följd av en högre befolkningstillväxt. Det har medfört att arbetslösheten reviderats upp i slutet av prognosperioden.

Starkare konjunkturläge ger något högre inflation

Konjunkturåterhämtningen bedöms ha gått snabbare 2015 än vad som bedömdes i budgetpropositionen. Sammantaget bedöms resursutnyttjandet, mätt med BNP-gapet, nå balans ett år tidigare (se tabell 3.9). Resursutnyttjandet väntas dessutom bli något mer ansträngt 2016–2018 jämfört med prognosen i budgetpropositionen.

Tabell 3.9 Jämförelse mellan regeringens prognoser i 2016 års ekonomiska vårproposition och i budgetpropositionen för 2016

Prognos enligt budgetpropositionen för 2016 inom parentes
Procentuell förändring om inte annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019
BNP ¹	4,1 (2,8)	3,8 (2,8)	2,2 (2,6)	1,8 (2,4)	2,1 (2,0)
Potentiell BNP ^{1,2}	2,7 (1,8)	2,4 (2,1)	2,2 (2,2)	2,2 (2,3)	2,4 (2,2)
BNP-gap ³	-0,9 (-1,1)	0,2 (-0,6)	0,5 (0,0)	0,3 (0,2)	0,0 (0,0)
Arbetslöshet ^{4,5}	7,4 (7,6)	6,8 (7,1)	6,3 (6,5)	6,4 (6,2)	6,5 (6,2)
Sysselsatta ⁴	1,4 (1,3)	1,7 (1,5)	1,6 (1,4)	0,8 (1,0)	0,7 (0,5)
Arbetade timmar ²	1,0 (1,2)	1,9 (1,5)	1,7 (1,5)	0,7 (1,1)	0,7 (0,4)
Timlön ⁶	2,4 (2,5)	3,1 (3,0)	3,3 (3,2)	3,4 (3,3)	3,4 (3,4)
KPI ⁷	0,0 (-0,1)	0,9 (1,0)	1,6 (1,9)	2,3 (2,5)	3,2 (3,1)
KPIF ⁷	0,9 (0,8)	1,3 (1,6)	1,8 (1,8)	2,0 (1,9)	2,1 (2,0)
Reporänta ⁷	-0,3 (-0,3)	-0,5 (-0,4)	-0,3 (0,1)	0,5 (0,8)	1,6 (1,8)

Anm.: Prognoserna är baserade på vid tillfället föreslagna och genomförda reformer.

¹ Avser marknadspris.

² Kalenderkorrigerad.

³ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁴ 15–74 år.

⁵ Procent av arbetskraften.

⁶ Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.

⁷ Årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

Energipriserna föll 2015, vilket har bidragit till att KPIF för 2016 har reviderats ned (se tabell 3.9). Den högre efterfrågan på sikt bidrar till att KPIF blir marginellt högre 2018 och 2019.

Prognosen för reporäntan har reviderats ned, främst på grund av att reporäntan är lägre i utgångsläget än vad som förväntades i bedömningen i budgetpropositionen för 2016.

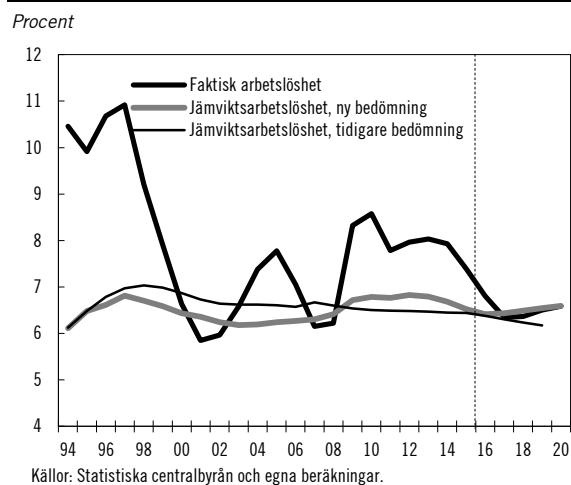
Högre potentiell BNP

Potentiell BNP till baspris har reviderats upp med drygt 1 procent för 2019 jämfört med

bedömningen i budgetpropositionen.¹⁰ Både potentiell produktivitet och potentiellt antal arbetade timmar är högre.

Tillväxten i befolkningen i åldern 15–74 år förväntas bli starkare som följd av fler asylsökande, vilket höjer den potentiella sysselsättningen och det potentiella antalet arbetade timmar. Jämviktsarbetslösheten har reviderats upp 2017–2020 som en följd av en större andel nyanlända i arbetskraften, eftersom de med korta vistelsetider har en lägre sannolikhet att få ett jobb (se diagram 3.12).

Diagram 3.12 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Ny beräkning av jämviktsarbetslösheten

Jämviktsarbetslösheten har reviderats för perioden fram t.o.m. 2015. Tidigare beräkningar har baserats på en statistisk analys som omfattade perioden fram t.o.m. 2006 och därefter på bedömningar av förändringar till följd av bl.a. reformer och förändringar i demografin. I denna proposition har tidsperioden för vilken statistisk analys används förlängts och omfattar perioden fram t.o.m. 2015. En statistisk modell har använts för att bestämma jämviktsarbetslösheten under utfallsperioden, vilket är en vanlig metod bland prognosinstitut. Bedömningen av jämviktsarbetslösheten fram t.o.m. 2015 baseras på

¹⁰ Potentiell BNP till marknadspris är uppreviderad med 1,5 procent i nivå 2019. Det beror på att det s.k. skattenettet, dvs. skillnaden mellan produktskatter och produktsubventioner, har reviderats upp.

Europeiska kommissionens statistiska modell.¹¹ Som framgår av diagram 3.12 har kommissionens modell för jämviktsarbetslösheten ett något större cykliskt inslag än Finansdepartementets tidigare modellskattningar för perioden före 2007 och den tidigare bedömningen för 2007–2015.

För bedömningen av resursutnyttjandet på arbetsmarknaden i nuläget används också ett flertal indikatorer, t.ex. andelen företag som upplever brist på arbetskraft enligt Konjunkturbarometern och olika indikatorer på matchningen på arbetsmarknaden. Förändringen har inte påverkat prognosen för jämviktsarbetslösheten 2015 mer än marginellt (se diagram 3.12). Därmed påverkas inte heller nivån på det potentiella antalet arbetade timmar 2015 i någon större utsträckning.

För 2016–2020 bedöms hur de politiska åtgärderna, demografin och konjunkturen påverkar de potentiella arbetsmarknadsvariablerna. Tidigare gjordes en sådan bedömning med 2007 som startår. Tillvägagångssättet är detsamma som tidigare.

Andra bedömare, som t.ex. Konjunkturinstitutet, gör prognoser över jämviktsarbetslösheten på ett snarlikt sätt. Myndigheten bedömer jämviktsarbetslöshetens historiska nivå med hjälp av statistiska modeller och data över utvecklingen i jämviktsarbetslöshetens strukturella förklaringsfaktorer fram till det sista utfallsåret för de faktiska variablerna. I Konjunkturinstitutets prognoser skrivs sedan jämviktsarbetslösheten fram med effekter av politik, demografi och konjunktur, se promemorian En beskrivning av hur Konjunkturinstitutet beräknar potentiell BNP på Konjunkturinstitutets hemsida, www.konj.se. Internationella organisationer använder i större utsträckning statistiska modeller för att bedöma potentiella variabler även under prognosperioden.¹²

¹¹ I modellen skattas NAWRU (Non-accelerating wage rate of unemployment). Se Havik m.fl., The production function methodology for calculating potential growth rates & output gap, European Economy Economic Papers 535.

¹² Se till exempel Guichard och Rusticelli, Reassessing the NAIRUs after the Crisis, OECD Economics Department Working Papers 918, och Benes m.fl., Estimating potential output with a multivariate filter, IMF working paper 10/285. Se även fotnot 11.

3.6 Utvecklingen enligt andra bedömare

Detta avsnitt innehåller jämförelser med några andra bedömares prognoser för vissa centrala makroekonomiska variabler (se tabell 3.10). Syftet med jämförelserna är att öka transparensen för de prognoser och de bedömningar som regeringen gör.

Tabell 3.10 Jämförelse mellan olika bedömares prognoser

	2016	2017
BNP¹		
Regeringen	3,8	2,2
Konjunkturinstitutet	3,5	2,3
Europeiska kommissionen	3,2	2,9
Riksbanken	3,5	2,8
Arbetslöshet²		
Regeringen	6,8	6,3
Konjunkturinstitutet	6,7	6,3
Europeiska kommissionen	6,9	6,7
Riksbanken	6,8	6,7
Inflation³		
Regeringen	0,9/1,0	1,6/1,5
Konjunkturinstitutet	0,8/0,9	1,2/1,2
Europeiska kommissionen	-1,1	-1,4
Riksbanken	0,7/1,1	2,1/2,1
BNP-gap⁴		
Regeringen	0,2	0,5
Konjunkturinstitutet	0,6	1,1
Europeiska kommissionen	0,0	0,0
Riksbanken	0,2	0,7

Anm.: Till marknadspris, fasta priser, kalenderkorrigerad. Publiceringsdatum är för regeringen 2016-04-13, Konjunkturinstitutet 2016-03-23, Europeiska kommissionen 2016-02-04 och Riksbanken 2016-02-11.

¹ Procentuell förändring.

² Procent av arbetskraften, 15–74 år.

³ Procentuell förändring, årsgenomsnitt, KPI/HIKP.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP, i procent av potentiell BNP.

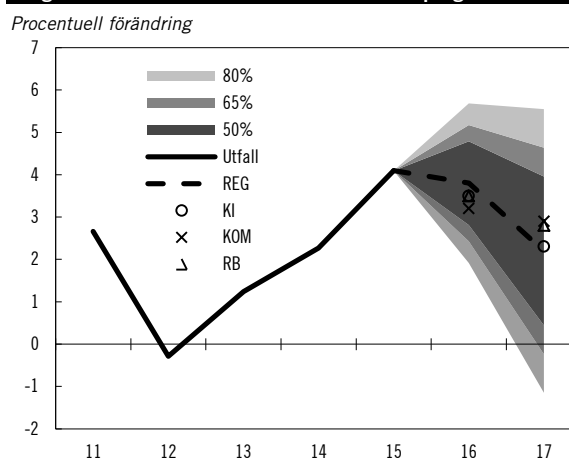
Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken och egna beräkningar.

Regeringens prognos för BNP-tillväxten 2016 är något högre än de övriga bedömarens prognoser. Avvikelse gentemot Riksbankens och Europeiska kommissionens prognoser för 2017 bedöms till stor del bero på att dessa institutioners prognoser gjordes innan nationalräkenskaper för det fjärde kvartalet 2015 publicerades.

När den osäkerhet som omgärdar prognoserna för BNP-tillväxten beaktas, är det för-

hållandevis liten skillnad mellan bedömarens prognoser. Diagram 3.13 visar regeringens prognos för BNP-tillväxten tillsammans med osäkerhetsintervall som täcker respektive 50, 65 och 80 procent av regeringens historiska prognosfel, dvs. skillnaden mellan regeringens prognoser och utfall.¹³ Diagram 3.13 visar även de övriga bedömarens prognoser. Eftersom deras prognoser ligger inom den mörkaste ytan så är skillnaden mellan dem och regeringens prognos mindre än vanliga prognosfel för regeringen vid dessa prognoshorisonter. De andra institutionernas prognoser bedöms således ligga inom den typiska felmarginalen. I detta avseende är skillnaderna mellan bedömarens prognoser små.

Diagram 3.13 Osäkerhetsintervall för BNP-prognosen

Anm.: Osäkerhetsintervallen är baserade på regeringens prognosfel i vårpropositioner för 1994–2015. REG = regeringen, KI = Konjunkturinstitutet, KOM = Europeiska kommissionen, RB = Riksbanken.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

Regeringens prognos för arbetslösheten 2016 är i linje med de andra bedömarens prognoser. För 2017 är regeringens prognos något lägre än Europeiska kommissionens och Riksbankens prognoser. Detta förklaras i huvudsak av olika bedömningar av tillväxten i arbetskraften. Riksbanken har även en lägre prognos för sysselsättningstillväxten.

¹³ Osäkerhetsintervallen är baserade på historiska prognosfel. De speglar därför en objektiv historisk prognososäkerhet och bör inte förväxlas med en bedömd framåtblickande riskbild. För en beskrivning av hur osäkerhetsintervallen är beräknade, se Finansdepartementets promemoria Utvärdering av makroekonomiska prognoser 2015, som publicerades på regeringens hemsida, www.regeringen.se, i anslutning till 2015 års ekonomiska vårproposition.

Regeringens prognos för inflationen 2016 ligger nära de andra bedömarens prognoser. För 2017 gör Riksbanken bedömningen att priserna kommer att stiga snabbare än i regeringens prognos.

Europeiska kommissionen gör bedömningen att resursutnyttjandet i ekonomin är i balans 2016 och 2017. Regeringen och de övriga prognosmakarna gör i stället bedömningen att resursutnyttjandet är högt 2016 och 2017, dvs. BNP-gapet är positiva. BNP-gapet 2016 och 2017 är större i Konjunkturinstitutets prognos än i regeringens prognos, vilket förklaras av att Konjunkturinstitutet gör en annan bedömning av den potentiella BNP-nivån.

3.7 Utvärdering av prognoser för BNP-tillväxten

I detta avsnitt utvärderas prognoser för Sveriges BNP-tillväxt som några olika bedömare gjort 1994–2015, däribland regeringen.¹⁴ Motsvarande utvärdering av prognoser för arbetslösheten och inflationen redovisas i Finansdepartementets promemoria Utvärdering av makroekonomiska prognoser 2016 som publiceras på regeringens hemsida, www.regeringen.se.

För systematiska prognosfel i form av genomsnittliga över- eller underskattningar används ofta den engelska termen bias. Genom att skatta en bedömares genomsnittliga prognosfel kan hypotesen att bedömarens prognoser inte har någon bias testas. Tabell 3.11 visar medelprognosfel för några svenska bedömare, tillsammans med uppgifter om antalet observationer. Medelprognosfel som är statistiskt signifikanta är markerade med en asterisk.¹⁵

¹⁴ För regeringens del utvärderas endast prognoser publicerade i budgetpropositionen och ekonomiska vårpropositionen.

¹⁵ Här används signifikansnivån 10 procent. Ett medelprognosfel som är signifikant avviker då tillräckligt mycket från noll (från ingen bias) för att det ska kunna betraktas som att det är 10 procents sannolikhet eller mindre att få ett sådant medelprognosfel om det inte finns någon bias. För en utförligare beskrivning av metoderna, se Finansdepartementets promemoria Utvärdering av makroekonomiska prognoser 2015, som publicerades på regeringens hemsida, www.regeringen.se, i anslutning till 2015 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 3.11 Medelprognosfel för prognoser för BNP-tillväxten

Medelprognosfel (MPF) för prognoser för BNP-tillväxten 1994–2015 och antal observationer (T)

Bedömare	Gjorda samma år som utfallet		Gjorda året före utfallet	
	MPF	T	MPF	T
Regeringen	0,35	44	-0,13	42
Konjunkturinstitutet	0,27	90	-0,24	85
Riksbanken	0,18	94	-0,20	88
HUI Research AB	0,34	88	0,01	84
Svenskt näringsliv	0,55*	73	0,34	70
Handelsbanken	0,29	77	-0,07	74
SEB	0,26	82	0,02	78
Nordea	0,42*	84	0,02	80
Swedbank	0,13	48	0,05	44

Anm.: Asterisk indikerar signifikans på 10 procents nivå.

Källor: Respektive bedömare och egna beräkningar.

Stickproven är uppdelade i prognoser gjorda samma år som utfallet respektive året före utfallet.¹⁶ För prognoser gjorda samma år som utfallet har regeringen ett positivt skattat medelprognosfel. Regeringen har därmed, liksom övriga bedömare, i genomsnitt underskattat BNP-tillväxten för utvärderingsperioden.¹⁷ För prognoser gjorda året före utfallet har regeringen i stället överskattat BNP-tillväxten. Regeringens medelprognosfel är dock inte statistiskt signifikanta.

I tabell 3.12 rangordnas bedömarna med avseende på deras medelabsolutfel och medelkvadratfel för prognoser för BNP-tillväxten. Medelabsolutfelet är medelvärdet av de absoluta prognosfelen. Medelkvadratfelet är medelvärdet av de kvadrerade prognosfelen. Regeringens prognosprecision rangordnas relativt högt för prognoser utfärdade samma år som utfallet, och relativt lågt för prognoser utfärdade året före utfallet. I allmänhet vilar rangordningarna på små skillnader, och inga test utförs för att påvisa att dessa skillnader är statistiskt signifikanta. Utformningen av ett sådant test försvåras av att bedömarna för ett givet år dels utfärdar prognoserna vid olika tidpunkter, dels producerar

¹⁶ Landsorganisationen i Sverige har inte tagits med i utvärderingen av prognoser för BNP-tillväxten eftersom den inte på ett konsekvent sätt redovisat BNP-prognosen.

¹⁷ Prognosfelet är här definierat som utfallet minus prognosen.

olika antal prognoser. Rangordningarna bör därför värderas med viss försiktighet.

Tabell 3.12 Rangordningar av bedömares prognosprecision

Rangordningar efter medelabsolutfel (MAF) och medelkvadratfel (MKF) för prognoser för BNP-tillväxten 1994–2015

Prognoser gjorda samma år som utfallet								
<i>Rangordning efter MAF (första raden) och efter MKF (andra raden)</i>								
SHB	KI	SEB	REG	RB	HUI	NO	SWB	SN
SHB	SEB	KI	REG	HUI	RB	SN	NO	SWB
Prognoser gjorda året före utfallet								
<i>Rangordning efter MAF (första raden) och efter MKF (andra raden)</i>								
NO	SEB	KI	RB	HUI	REG	SHB	SN	SWB
NO	SEB	HUI	RB	SHB	REG	KI	SN	SWB

Anm.: Rangordningen sker fallande från vänster. Bedömarena är regeringen (REG), Konjunkturinstitutet (KI), Riksbanken (RB), HUI Research AB (HUI), Svenskt näringsliv (SN), Handelsbanken (SHB), SEB, Nordea (NO) och Swedbank (SWB).
Källor: Respektive bedömare och egna beräkningar.